

# UČITELÉ A UČITELSKÁ PROFESE OPTIKOU ŠETŘENÍ TALIS 2024 – MEZINÁRODNÍ SROVNÁNÍ A VÝVOJOVÉ TRENDY

## TEACHERS AND TEACHING PROFESSION THROUGH THE LENS OF TALIS 2024: INTERNATIONAL COMPARISONS AND DEVELOPMENTAL TRENDS

Vít Šťastný<sup>1, 2</sup>

1 Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, Pedagogická fakulta UK

2 Česká školní inspekce

### Abstrakt

Príspevok vychází z nejčerstvějších výsledků mezinárodního šetření TALIS 2024, jeho cílem je identifikovat oblasti, v nichž se čeští učitelé významně odlišují od mezinárodního průměru či ve kterých došlo k časem významnému vývoji, a tyto poznatky interpretovat v kontextu odborné literatury. Analýza dat poukázala na množství pozitivních trendů, zejména velmi příznivě vnímané kázeňské klima, spokojenost s pracovními podmínkami, ale i relativně vysoký podíl učitelů využívajících umělou inteligenci ve výuce. Tato zjištění jsou zasazena do širšího kontextu (mezi)národních výzkumných poznatků a širšího kontextu českého vzdělávacího systému.

**Klíčová slova:** *TALIS 2024, kázeňské klima, spokojenost učitelů, umělá inteligence ve výuce*

### Abstract

The paper draws on the most recent results of the international TALIS 2024 survey and aims to identify areas in which Czech teachers differ significantly from the international average, to analyse developmental trends over time, and to interpret these findings in the context of relevant scholarly literature. The data analysis reveals a number of positive trends, particularly very favourable perceptions of classroom disciplinary climate, high levels of satisfaction with working conditions, and a relatively high proportion of teachers using artificial intelligence in teaching. These findings are discussed within the broader context of existing (inter)national research evidence and the wider context of the Czech education system.

**Keywords:** *TALIS 2024, disciplinary climate, teacher satisfaction, artificial intelligence in teaching*

## 1 ÚVOD

Nedávno zveřejněné výsledky mezinárodního šetření TALIS 2024 otevírají nový prostor pro odbornou reflexi a zhodnocení situace učitelů a učitelské profese v České republice. Příspěvek si klade za cíl (1) představit vybrané oblasti, v nichž se čeští učitelé významně odlišují od mezinárodního průměru nebo v nichž došlo k výrazným změnám oproti předchozím cyklům, a (2) tyto výsledky interpretačně ukotvit a diskutovat v kontextu odborné literatury.

## 2 TEORIE

Šetření TALIS sleduje několik vzájemně provázaných oblastí učitelské profese a fungování škol, zejména profesní dráhu a charakteristiky učitelů, profesní rozvoj, výukové a profesní postupy, pracovní podmínky a wellbeing, školní klima a vedení školy a vybrané průřezové výzvy současného vzdělávání (například rozmanitost a spravedlivost, digitalizace a umělá inteligence, sociálně-emoční učení a environmentální udržitelnost). Koncepční rámec TALIS (OECD, 2025 b) tato témata ukotvuje. Například otázky profesní spokojenosti učitelů vycházejí z teorií pracovního stresu, motivace a profesní identity, jež akcentují souvislosti mezi pracovními podmínkami, sebedůvěrou a setrváním v profesi. Využívání digitálních technologií a umělé inteligence je zasazeno do rámců technologicko-pedagogických kompetencí a organizačního učení školy, které zdůrazňují roli podpory, profesního rozvoje a vedení školy při zavádění inovací.

## 3 METODOLOGIE VÝZKUMU

TALIS používá dvoustupňový pravděpodobnostní výběr: v prvním kroku jsou náhodně vybírány školy cílové vzdělávací úrovně (ISCED 2), ve druhém kroku jsou v každé škole náhodně vybíráni učitelé. Konstrukce vzorku a váhové koeficienty zajišťují reprezentativnost dat na národní i mezinárodní úrovni a umožňují srovnání mezi zeměmi i v čase (OECD, 2025c). V cyklu TALIS 2024 bylo za ČR

zapojeno 368 škol a více než 7 000 učitelů formou elektronického dotazování (Havlíčková et al., 2025). Empirická část příspěvku je založena především na analýze deskriptivních statistik (podíly, průměry, rozdíly oproti průměrům EU či OECD), nad rámec informací publikovaných v mezinárodní (OECD, 2025a) a národní zprávě (Havlíčková et al., 2025) jsou prezentovány také vlastní explorativní analýzy s využitím pokročilejších statistických postupů, které umožňují hlubší interpretaci empirických zjištění.

## 4 VÝSLEDKY / OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY

Explorativní analýza dat provedená v rámci zpracování *Národní zprávy TALIS 2024* (Havlíčková et al., 2025) poukázala na výjimečnost situace v České republice v mnoha oblastech. Pro účely příspěvku byly pro podrobnější analýzu a diskuzi vybrány následující: 1) v EU (i OECD) patří čeští učitelé k těm, kteří hodnotí kázeňské klima ve své třídě nejpríznivěji; udržování kázně je uváděno jako zdroj stresu v mnohem menší míře oproti jiným zúčastněným zemím; 2) čeští učitelé dosahují jedné z nejvyšších průměrných úrovní spokojenosti s pracovními podmínkami v EU, oproti roku 2018 se zvýšila jejich spokojenost s platem a pozitivněji vnímají i společenské uznání své profese; 3) čeští učitelé jsou značně progresivní z hlediska využívání umělé inteligence ve výuce (míra využívání umělé inteligence ve výuce patří v rámci EU mezi nejvyšší; stejně tak účast na dalším vzdělávání zaměřeném na AI).

## 5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledky TALIS 2024 poukazují na mnohé silné stránky českého vzdělávacího systému. Nicméně z hlediska příznivého hodnocení kázeňského klimatu je třeba zohlednit značné rozdíly mezi gymnázii a základními školami; s ohledem na demografické a sociální trendy lze očekávat spíše zhoršování kázeňského klimatu. Taktéž zlepšení vnímání pracovních podmínek a společenského uznání lze chápat jako výsledek kombinace systémových změn (např. zvýšení platů) a zkušeností z období pandemie, během níž měla širší veřejnost možnost detailněji nahlédnout do každodenní práce učitelů, což mohlo přispět ke změně jejího obrazu. Současně nelze opomíjet klesající atraktivitu profese pro mladší generaci a (navzdory zlepšení v čase) stále přetrvávající pocit nedocenění ze

strany společnosti pocíťovaný naprostou většinou učitelů. Výsledky týkající se AI je nutné chápat spíše jako momentový snímek rychle se vyvíjející oblasti.

## PODĚKOVÁNÍ

Realizace výzkumu TALIS byly v České republice umožněny díky projektu České školní inspekce číslo CZ.02.02. XX/00/22\_005/0002901 *Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR*.

## 6 LITERATURA

- Havlíčková, M., Šťastný, V., Boudová, S., & Basl, J. (2025). *Národní zpráva TALIS 2024: Mezinárodní šetření o vyučování a učení*. Česká školní inspekce.
- OECD. (2025a). *Results from TALIS 2024: The State of Teaching*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>
- OECD. (2025 b). *Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2024 Conceptual Framework*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/7b8f85d4-en>
- OECD. (2025c). *Teaching and Learning International Survey (TALIS) 2024 Technical Report: Version 2*. OECD Publishing.